

tror endog saa, at jo mere man gjør sig Umage for at gaa ud fra, at Modstandernes Tankegang er saa god som muligt, saa ærlig og hæderlig som muligt, desto snarere naaer man til at dømme dem fuldstændig rigtigt. Men saa har man ogsaa Lov til at dømme dem strengt paa dette Grundlag; ved Misforstaaelser naaer man derimod Intet. Nuvel! Jeg slyer da ikke at udtale, at det er min inderlige Overbevisning, at, da denne Regjering traadte til, havde den ikke en saa dan Bagtanke og havde helt andre Duffer. Regjeringens store Feil ligger paa et ganske andet Sted: den ligger deri, at Regjeringen ikke har kunnet bekvemme sig til at lade Forholdene rolig udvikle sig saaledes, som den historiske Udvikling vilde have ført det med sig, gennem en streng Respekteren af begge Things Ret og med Opførelse af sin egen Stilling. Ministeriet har stillet sig det Formaal at ville løse Konflikten, og det har gjort dette i den Grad til sin Opgave og har i den Grad forset sig paa denne Opgave, at det ikke har kunnet tænke sig, at den kunde løses paa anden Maade end gennem det. Kan det ikke ske paa anden Maade, maa det ske ved Magt, men vi skulle nok til slyvende og sidst kue Folkethinget! Deri ligger den store Feil ved Ministeriet, at det har troet at kunne kue Folkethinget med denne Forfatning. Man kunde muligvis bedre følge en anden Politisk lige overfor Landsstinget; det vilde efter min Mening være en urigtig og forkert Politisk, der blot vilde udsætte Landet for uendelig megen uhyttig Strid og store Konflikter, men det lod sig dog tænke. Men at gaa ud paa at kue den almindelige Valgrets Thing i en Forfatning, der som denne giver den almindelige Valgret det største Ord, og som er bygget paa den almindelige Valgret som sit brede Grundlag, det er fuldstændig uanvendeligt, medmindre man tror, at Folket er saa blødt, saa vejt og saa daarligt, som et Fjøl overhovedet kan være. Det kunde denne Regjering imidlertid ikke tro, det havde den ingen Ret til at tro. Den maa vide, at her staar en Opposition saa gammel som ingen anden Opposition i den historiske Fortid, en Opposition, som skriver sig fra Tyrerne, fra det gamle Bondevenneparti, og som har kæmpet og kæmpet Partier igjennem uden nogenstunde at naae Maalet, uden nogenstunde at have haft Seiren i sin Haand, men aldrig opgivende Haabet om at faae sin Sag ført igjennem. Tror man virkelig, at denne Regjering kan kue det Fjøl, som har baaret denne Opposition oppe gennem mange Aar og under de vanskeligste Forhold? Tror man, at man kan tugte den menige Befolkning her i Landet, som før

1848 har fundet sig i Absolutismen og siden gennem mange Aar har fundet sig i det nationalliberal Regimente, som efter 1866 har holdt ud som Mindretal, og som nu gennem en Masse af Aar har ført en opslidende Kamp for det, som den gennem Generationer har troet paa som sin lovlige, hellige Ret, for det, som har været nedarvet i Bønderfamilierne fra Fader til Søn som det Maal, der skulde naas: Ligeberettigelsen med de andre Samfundsklasser? Tro De, at De nogenstunde bøie en Befolkning med saadanne Minder og en saadan historisk Fortid? Nei, det naae De aldrig! Her ligger den store Feil, den bestaar ikke i nogen uærlig Hensigt, men i en misforstaaet Tro paa den menige Befolknings Løshed og i en Undervurdering af dens Modstandskraft. Det er menneskeligt at tage feil, men det er overordentlig uheldigt for vort Land, at der saaledes er blevet taget feil, at Regjeringen ikke fra først af har forstaaet, hvilken Befolkning den havde med at gjøre, og jeg er vis paa, at Regjeringen og Mange af dens Benner nok vilde kunne komme til at forstaa det. Jeg truer slet ikke — det falder mig ikke ind! Jeg hader og afstøjer alle disse Trusler om Rifler og Kanoner, som ikke staa opførte her uden for. Nei, jeg tænker kun paa Folkets Benyttelse af dets lovlige Modstandsret, som efter min Mening er fuldkommen tilstrækkelig, den passive, seige, lovlige Modstand, overfor hvilken Regjeringen og dens Benner nok vilde komme til at erkjende, at de have taget fuldstændig feil i deres Opfattelse af Befolkningens Karakter. Deri ligger hele Ulykken! Men det har til Slutningen drevet Regjeringen saa vidt, at der kom en Tid, hvor det hed sig: Enten fuldstændig Fiasko og Nederlag eller udenfor Grundloven! Det har været forudsaagt mange Gange fra vor Side, at dette System vilde føre til enten at sprænge Grundloven eller at knuse Regjeringspartiet. Man har imidlertid ikke villet høre, og nu ere vi der! I Fjor sprang Grundloven! Jeg gjentager imidlertid, at Regjeringen ikke fra først af har havt til Hensigt at undlive Forfatningen eller bedrage Befolkningen. Saa ingen Maade! Det foreslægger jeg den bestemt; men Regjeringen er gaaet ind paa en Politisk, der ikke er saa vel overveiet maaske, ikke havde Betingelserne for Forstaaelse, og som faktisk ikke var saaledes overveiet, at den kunde føres igjennem. Men derfor er Regjeringen nu strandet i det Uføre, hvori den ligger.

Grundlovsbrudet kunne vi ikke diskutere. Jeg anser det altid for absolut uønsket, at man indlader sig i en Diskussion,